tussen Duin & Dijk

Natuur in Noord-Holland. Jaargang 10 4 2011

F.J.Koning & H.J.Koning

Reproductie van

● Foto's: Fred Koning.

● Boommarter, betrapt bij zijn bezoek aan een buizerdnest.

● Vangst boommarter oktober 2010.

Voor het eerst stonden we in 2003 oog in oog met een boommarter. Afgelopen voorjaar konden we ook voor het eerst met zekerheid vaststellen dat ze zich voortplanten in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Dit artikel is een opsomming van onze bevindingen tot nu toe.

Prooivoorraden

Boommarters verstoppen regelmatig prooien om deze later te consumeren. Hiervoor gebruiken ze boomholtes of, in de AW-duinen, nestkasten van bosuilen. Tijdens de inspectie van deze nestkasten en enkele boomholtes hebben we tot op heden 24 prooien gevonden. De prooien van de boommarter zijn te herkennen aan bijtwonden in de nek of op de rug van de prooi. Om deze wonden heen zijn ook vaak de veren verwijderd. Dit ontstaat mogelijk tijdens het vervoer naar de kast of holte. Ook vinden we soms afgebeten veren, op eenzelfde manier als vossen dat doen, maar wanneer deze prooien in nestkasten of boomnesten liggen kunnen zij onmogelijk aan de vos worden toegeschreven. Deze beschouwen wij dan ook als boommarterprooien. Alle tot nu toe gevonden prooien staan weergegeven in de tabel. Bijna alle prooien werden in de herfst en de winter gevonden. Alleen de nijlgans en de bosuilkuikens werden in het voorjaar gevonden. Op de jonge bosuilen na waren het allemaal volwassen prooien. De volwassen bosuil werd in 2010 in zijn slaaphol door een boommarter gepakt. Het hol was een smal, diep gat in een ratelpopulier.
Wat opviel was dat de boommarters zulke zware prooien als houtduiven, zwarte kraaien en zelfs een buizerd de boom in weten te slepen. Een volwassen houtduif weegt tussen de 400 en 700 gram en de pas gedode kraaien hebben we gewogen: 545 en 460 gram. De buizerd was al wat langer dood, maar een volwassen exemplaar weegt tussen de 500 en 900gram. Het is ons een raadsel hoe een marter zulke alerte vogels als zwarte kraaien en buizerds te pakken weet te krijgen.

Nestpredatie

Wat de bosuilen betreft, vonden we het eerste doodgebeten jong op 30 april 2005. Dit was op het Zwarte Veld waar het jong halverwege de kastboom in een spleet tussen twee stammen hing. Het jong had duidelijke tandafdrukken in nek en rug. De twee andere jongen uit hetzelfde nest waren spoorloos, maar hadden eveneens een leeftijd waarop zij nog niet zelf uit de kast hadden kunnen komen. Deze waren mogelijk al afgevoerd.
In 2008 vonden we nog twee bosuilenpullen die doodgebeten waren in een kast aan de rand van het Naaldenveld. Ook hier was een derde

de boommarter
in de Amsterdamse Waterleidingduinen

● *De AWD met de locaties waar boommarters werden vastgesteld.*

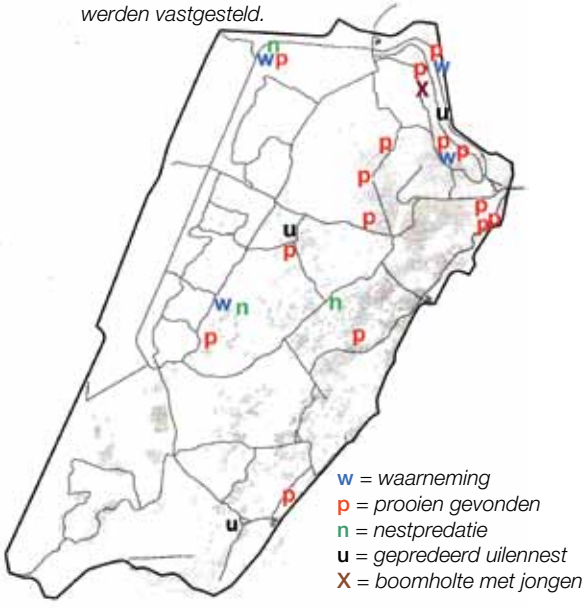

● *Tabel. Prooien van de boommarter aangetroffen tussen 2003 en 2010 in de AW-duinen.. *= jongen die niet werden teruggevonden maar vermoedelijk wel door de marter zijn weggevoerd.*

● *Marteruitwerpselen op het dak van een nestkast.*

Soort	Aantal
Bosuil	1
Bosuilkuikens	5 (+3)*
Buizerd	1
Houtduif	4
Houtsnip	1
Kauw	1
Koolmees	1
Koperwiek	1
Meerkoet	1
Merel	1
Nijlgans	1
Sperwer	1
Vink	1
Waterhoen	1
Zanglijster	1
Zwarte kraai	2
Konijn	1
Totaal	25

jong verdwenen. In 2010 volgde wederom een geval op Sasbergen: twee doodgebeten jongen.
Buizerd- en haviknesten krijgen ook regelmatig bezoek van boommarters. Tot op heden hebben we met zekerheid drie gevallen van nestpredatie kunnen vaststellen. In 2004 werd een nest van een havik in het Witteveld verstoord; keutels van een boommarter werden aangetroffen op het nest. In het zelfde jaar mislukte nog een broedpoging van een havik bij de Ontluchting onder verdachte omstandigheden; een doodgebeten jong lag onder de boom.
Op 11 april 2009 zagen wij een marter vluchten vanaf een buizerdnest dat dat jaar gebouwd was. De vermoedelijke eigenaar hing er toen boven en alarmeerde hevig. Het nest bleek leeg te zijn, maar mogelijk was het kwaad al geschied. Het was immers tijdens de legperiode van de buizerds en in ieder geval werd er door dat paar niet langer op deze locatie gebroed. Wel werd het nest later ingepikt door een havik die er vier eieren in legde. Maar ook dat legsel mislukte: we vonden een dood, pasgeboren jong en 3 verlaten eieren bij een latere inspectie. Of dit ook door de marter kwam durven we niet met zekerheid te stellen.
De nijlgans was tijdens het broeden gepakt en lag gedeeltelijk aangevreten in een nestkast op haar eieren.

Waarnemingen

Na onze eerste ontmoeting op 22 november 2003 volgde een tweede pas op 20 november 2005 in de dennenbossen op het Zandvoorter vlakje. Deze was erg close; een vermeende uil in de kast bleek wel erg wild. Om een beetje zicht in de kast te krijgen trok Henk-Jan zijn arm iets terug. Zodra de marter de kans zag, wurmde hij zich langs zijn arm en rende over zijn arm de boom in, ons in verbijstering achterlatend. De derde waarneming was weer enkele jaren later: op 19 april 2009 en betrof de waarneming op het buizerdnest dat in de vorige paragraaf is beschreven. Dit exemplaar liet zich zowaar nog even fotograferen.
In april 2010 werd voor het eerst in de AW-duinen reproductie van de boommarter vastgesteld. Tijdens het zoeken naar bosuilennesten werd een holte met jonge boommartertjes gevonden. Ze hadden zich verraden met zacht grommende geluidjes. Vermoedelijk waren ze actief omdat het nacht was. Met behulp van een zaklamp konden drie grote jongen worden vastgesteld. Bij een volgend bezoek, ongeveer een week later, was het hol leeg. Misschien vertrouwde de moeder het niet helemaal en had ze de jongen verplaatst of waren ze groot genoeg om het hol te verlaten. Het hol bevond zich in een populier op ongeveer vier meter hoogte.
De meest recente waarneming dateert van 22 oktober 2010 en betrof de vangst van een boommarter in een nestkast aan de rand van het duin ter hoogte van het Naaldenveld. Vermoedelijk was dit een jong dier gezien zijn vrij kleine afmetingen en lichte vachtkleur.

Fred Koning
Belkmerweg 37
1754 GC Burgerbrug